

Amb bones paraules

Tinent de batlessa. Voleu dir?

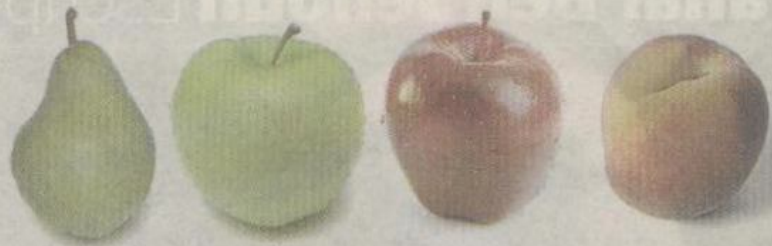
Gabriel Bibiloni gabriel@bibiloni.cat

Em diuen –i ha dit la premsa– que l'Ajuntament de Palma ha distribuït una circular en què s'exhorta els funcionaris a fer servir l'expressió *tinent de batlessa* i no *tinent de batle*, com és tradicional. La qüestió té un aspecte profund i un aspecte superficial. L'aspecte profund, que ara no podem tractar, concerneix el fet que tota la terminologia relativa a la institució municipal –*alcalde, regidor* (tant com *concejal*), *Ajuntament, tinent de batle* o *d'alcalde*, etc.–, i també a altres institucions, és simplement la terminologia espanyola pròpia de l'ordre polític sorgit del decret de Nova Planta, i sovint té poc a veure amb la nostra terminologia precedent. Quasi miraculosament, a

una part del país se'n salvà el mot *batle*, que abans es referia a un oficial reial o senyorial i no precisament al cap de la institució municipal (a Mallorca, el *jurat en cap*). Sense aquesta dependència, segur que tindriem altres denominacions, com qui sap si *batle adjunt* en lloc de *tinent de batle*. Però deixem-ho.

La qüestió superficial, el tema que ara ens ocupa, és la conveniència d'acordar o no acordar el gènere del mot *batle*, en l'expressió *tinent de batle*, amb el sexe de la persona que ocupa el primer càrrec municipal. L'aspiració a construir un llenguatge igualitari és sentida com a part de l'aspiració a construir una societat igualitària. Fins aquí, impecable. El

problema és que sovint l'esforç es fa sense el coneixement suficient de les estructures lingüístiques o atribuïnt a aquestes una malícia antifemenina que no és clar que tinguin. El raonament que es fa és simple: si la ciutat té una batlessa, els tinentes seran *de batlessa* i no *de batle*. Però s'oblida que *tinent de batle* és un terme, amb una forma fixada, i que no s'ha de confondre un terme amb un simple sintagma. Quan diem *el secretari de la batlessa*, tenim un sintagma, en què el mot *batlessa* fa referència a una persona concreta, de sexe femení. Però *tinent de batle* és un terme invariable pel que fa a *batle*, paraula que aquí no es refereix a una persona concreta

sinó, més aviat, a una noció o a un càrrec. És igual que el terme *drets d'autor*, que pot ser perfectament utilitzat per una dona perceptora d'aquests drets, sense necessitat ni conveniència de dir *drets d'autora*.

Un qüestió diferent és si la paraula *tinent* s'ha d'acordar amb el sexe de qui exerceix el càrrec de tinent de batle. Aquí cal atènyer-se a les estructures normals de la llengua: els càrrecs i professions, com la majoria de mots, solen tenir una forma marcada femenina (*infermera, cancellera, pintora, advocada, ministra, arquitecta*, etc.). El fet, però, és que els mots acabats en *-ant* i *-ent* que són inicialment participis de present es

debatien històricament entre la invariabilitat originària (*aspirant, delineant, dibuixant, conferenciant, gerent, vident, vigilant*) i la tendència a marcar el femení (*ajudanta, assistenta, dependenta, presidenta*). El llenguatge popular, que no sap d'etimologies, tendeix a aplicar la regularitat de la flexió de gènere, i sovint se senten excessos com *fiscalia, gerenta* o el deliciós *monicipala* dels inquers. En el cas de *tinent* –i *sergent* i *lloctinent*– s'ha optat per la convenció d'implantar el femení (*tinenta, sergenta* i *lloctinenta*). És això: una convenció. Per tant, un home pot ser *tinent de batle* i admetem que una dona, *tinenta de batle*, però *de batlessa* ja és anar un poc massa lluny.

